

AZ ELŐZETES DÖNTÉSHOZATALI ELJÁRÁS MAGYAR BÍRÓSÁGI JOGGYAKORLATA

I. Bevezetés

Tanulmányomban arra teszek kísérletet, hogy - vázlatosan - bemutassam az EKSz. 234. cikkében szabályozott előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése kapcsán az elmúlt három év magyar bírósági joggyakorlata során felmerülő eljárásjogi kérdéseket.

II. Fellebbezés

Ami a fellebbezés kérdéskörét illeti, az egyes tagállamokban eltérő szabályokat találunk. Míg pl. Belgiumban, Írországbán, Olaszországban, Németországban nincs lehetősége a peres feleknek az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzés ellen közvetlenül fellebbezni, addig a tagállamok többségében, így Magyarországon is rendelkeznek ezzel a joggal.

A magyar törvényalkotó – közel 1 évvel az EU-hoz való csatlakozás előtt – a 2003. évi XXX. törvénnyel módosította a polgári eljárásjogi törvényt, és lehetővé tette, hogy mind az I. fokú, mind a II. fokú eljárás során hozott előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező, s egyben a tárgyalást felfüggesztő végzés ellen a peres felek közvetlenül fellebbezhessenek. A jogszabályi módosításnak ezt a részét én nem is tartom problémásnak, tekintettel arra, hogy számtalan érvet fel lehet sorolni a fellebbezési jog megadása mellett. E körben talán a legfontosabb, hogy a peres feleknek így bővülnek az eljárási jogaik, és ráhatással lehetnek arra, hogy mennyi időn belül fejeződjék be az ügyükben peres eljárás. Nagyon nem mindegy egy jogait érvényesíteni kívánó fél számára, hogy a nemzeti bíróság előtt folyamatban lévő eljárás az előzetes döntéshozatali eljárás elrendelése miatt további átlagosan 22 hónappal megnövekedjék-e, vagy sem. Elképzelhető tehát, hogy éppen a felperes az, aki ugyan már a keresetlevelében közvetlenül hivatkozik egy közösségi jogszabályra, de szeretné azt elérni,

hogy azt a nemzeti bíró értelmezze és alkalmazza, és ezáltal gyorsabb érdemi döntés szülessen az ügyben, minthogy be kelljen várni az EuB értelmezését. Megint más esetben viszont előfordulhat, hogy a felperes, vagy az alperes inkább biztosra kíván menni, és fontosnak tartaná emiatt az EuB véleményét is az ügyben, ezért nem fog fellebbezni egy ilyen elrendelő nemzeti bírósági határozattal szemben. A fellebbezés lehetősége tehát némi mozgásteret biztosít a peres felek számára ebben az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése kapcsán, mely eljárás – mint azt korábban említettük – alapvetően a nemzeti bíróságok és az EU bíróságok közti kommunikáció csatornája.

Érdekességként megjegyezzük, hogy a hivatkozott magyar törvénymódosítás miniszteri indokolásában egyetlen egyszer sem szerepel a peres felek jogai kifejezés. A magyar törvény előkészítői szerint alapvetően azért fontos a fellebbezés jogának biztosítása ezen ügyekben, mert ezáltal a magyar bírók esetleg bátrabban kezdeményeznek előzetes döntéshozatali eljárást, bízva abban, hogy egy esetlegesen rosszul megfogalmazott végzéseket a fellebbezést elbíráló II. fokú bíróság majd kijavítja. Véleményem szerint ez egy olyan hipotetikus érv, amely nélkülöz minden tényleges valóság alapot. A magyar bíróknak a magyar alkotmány értelmében a jogszabályoknak és a lelkiismeretüknek megfelelő döntést kell hozniuk, azaz nem a fellebbviteli bíróságnak tetsző határozat meghozatala a cél.

Az elmúlt 3 év magyar bírói gyakorlata rávilágított arra, hogy ez a törvénymódosítás – bár jó szándékú és szélesíti a peres felek jogait – több új problémát vet fel, mint ahány kérdést megválaszol. Nem tisztázott ugyanis, hogy a peres felek fellebbezése mire irányulhat: először: csak arra, hogy egyáltalán ne legyen előzetes döntéshozatali eljárás az ő ügyükben, azaz nem szükséges ilyent kezdeményezni, vagy másodszor: irányulhat-e a végzésben megfogalmazott kérdések tartalmára, e körben esetleg a fellebbezésben indítványozhatják-e újabb kérdések feltételét is, vagy harmadszor: a fellebbezés irányulhat-e kizárólag a tárgyalás felfüggesztésére, nem érintve az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.

A magyar bírói joggyakorlatban eddig csak olyan fellebbezést kellett a fellebbviteli bíróságoknak elbírálniuk, ahol a perorvoslatot benyújtó fél egyáltalán nem tartotta szükségesnek az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.

Az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzések elleni fellebbezés elbírálásakor irányadó szempontokat a Legfelsőbb Bíróság először a *Szegedi Ítélet* (Pfv. III. 20.346/2004/11. sz. végzése) ellen benyújtott fellebbezéssel kapcsolatban Pfv.X.24.705/2005/2. sz. végzésében (BH 2006. 216) vizsgálta. Megítélésünk szerint az LB indokai és végkövetkeztetései ebben az ügyben több helyen sem egyeztethetők össze az előzetes dön-

téshozatali eljárás céljával, s az EuB vonatkozó joggyakorlatával. Annyi biztosan megállapítható, hogy a kezdeményező végzés elleni fellebbezés keretei között a fellebbviteli bíróság nem vizsgálhatja az előterjesztés indokoltságát, tekintettel arra, hogy ezzel önkéntelenül is érinti az EuB ezzel kapcsolatos hatáskörét: mivel az EKSz. 234. cikke az EuB kizárólagos feladatává teszi az előzetes döntéshozatali eljárásokkal kapcsolatos indítványok érdemi elbírálását, e körben szükségszerűen ő az, aki annak szükségszerűségét is vizsgálhatja, még akkor is, ha ezt igyekszik szűk körre korlátozni.

Ugyan az LB a feltett kérdéseket egyesével vizsgálta, s indokolta meg, hogy az adott kérdésben miért nem szükséges az EuB megválaszolása, végül arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy az eljárás kezdeményezése egyik kérdés tekintetében sem indokolt. Az ezt követő, és közzétett LB-i és ítéletáblai azonos tartalmú végzések – melyekben szintén megváltoztatták az elsőfokú végzéseket és mellőzték az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzéseket – jelenleg egy sincs olyan, ahol az elutasítás nem az összes, hanem csak meghatározott kérdésekre irányult volna.

A LB ugyananez tanácsa a *Gf.X.30.120/2005. sz. ügyben* hozott 4. sz. végzésével pontosította az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésével kapcsolatos vizsgálati szempontjait, s azzal hagyta helyben a Fővárosi Ítéletáblának az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti felperesi indítványt elutasító végzést, hogy ez az eljárás csak olyan kérdésben kezdeményezhető, amelynek az adott ügy eldöntésének szempontjából jelentősége van.

A LB ugyanakkor az indokai között hivatkozott arra is, ami aztán a későbbi magyar bírósági joggyakorlat szinte kritika nélkül átvett, hogy előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének azért sincs helye, mert a felperes az általa megfogalmazottak szerint ténylegesen nem a közösségi jog értelmezését kérte, hanem annak megállapítását, hogy az irányadó magyar jog nem felel meg a közösségi jog által védett alapelvnek. A nemzeti jog értelmezése azonban nem az Európai Bíróság, hanem a nemzeti bíróságok hatáskörébe tartozik. Tény, hogy az EuB az EKSz. 234. cikk szerinti előzetes döntéshozatali eljárás végén hozott ítéletében nem mondhatja ki nemzeti közösségi jogi normáról, hogy az közösségi jogszabályba ütközik. Az (1) bekezdés alapján a hatásköre csak az elsődleges és másodlagos közösségi jog értelmezésére és a másodlagos közösségi jog érvényességének vizsgálatára terjed ki. Ugyanakkor tény az, hogy nemzeti bíróságoktól érkező előzetes döntéshozatali eljárások iránti megkeresések döntő többsége egyértelműen egy adott nemzeti szabályozás és a vonatkozó közösségi szabályozás közti esetleges ellentét feloldására irányul. Így különösen is igaz ez az irányelvekre, melyek esetében a nemzeti törvényalkotókat az EKSz.

249. cikke alapján konkrét jogalkotói kötelezettség terheli. A gyakorlati nehézségek ott keletkeznek, amikor a nemzeti törvényalkotó nem megfelelően implementálja az irányelvet, s annak hibáját a nemzeti bírónak kell a konkrét peres ügy tényállására vonatkoztatva, az irányelv helyes értelmezése alapján korrigálni.

Amennyiben elfogadnánk a LB azon álláspontját, hogy nem lehet előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni azzal kapcsolatban, hogy az irányadó magyar jog nem felel meg a közösségi jogszabálynak, akkor az irányelveknek a magyar jogba történő átültetése után az irányelv értelmezését már nem lehetne kérni az EuB-tól, hiszen az ilyen megkeresés ténylegesen a magyar jogszabály esetleges, a közösségi jognak nem megfelelő voltát érintené.

Az EuB-nak az előzetes döntéshozatali eljárással kapcsolatos joggyakorlatát figyelve sokkal inkább elmondható az, hogy hatékony segítséget kíván nyújtani a megkereső nemzeti bírónak, s gyakran át is fogalmazza annak kérdését. Hatáskörének hiányát pedig csak abban az esetben állapítja meg, s küldi vissza érdemi vizsgálat nélkül a megkeresést, ha egyértelműen nincs összefüggés a közösségi jog értelmezése és az alapeljárás tárgya és körülményei között. (126/80. sz. Salonia ügy, 244/80. sz. Foglia/Novello II. ügy, C-320-322/90. sz. Telemarsicabruzzo ügy stb.)

Tény, hogy az olyan kérdésfeltevés, ami szó szerint arra irányul, hogy adott nemzeti jogszabály konkrét közösségi jogi normába ütközik-e, nem szerencsés, de a rossz megfogalmazás önmagában még nem elutasító ok az EuB joggyakorlatában, abban az esetben, ha tényleg van közösségi jogi relációja az esetnek.

A LB ezt a határozatát a Bírósági Határozatok c. folyóiratban is közzétette (BH 2006/1/18.), valamint elvi bírósági határozatként is megjelent (Elvi 2005/2/1320.), s ily módon szükségszerűen meghatározta az ezzel kapcsolatos későbbi magyar bírósági joggyakorlatot. Jó példa erre a LB *Gf. X. 30.379/2006/3. sz. végzése* is, amelyből kiderül, hogy a konkrét ügyben az elsőfokú ítélettel szemben benyújtott fellebbezésében a felperes indítványozta az Európai Bíróság megkeresését, a peres eljárás felfüggesztése mellett. Kérte az Európai Bíróságnak megválaszolandó kérdésként feltenni azt, hogy ellentétes-e a Cstv.27.§ /1/ bekezdésének, a felszámolás kezdő időpontjára vonatkozó szabálya, az Európai Közösség Tanácsának első irányelve (68/151/EGK rendelet) 3. Cikk /4/ és /5/ bekezdésével, valamint a fizetéképtelenségi eljárásról szóló 1346/2000/EK rendeletben foglaltakkal.

A Fővárosi Ítéletábra, végzésével, a felperes kérelmét elutasította. Végzésének indokolása szerint: az Európai Közösségek létrehozásáról szóló 1957. március 25-én aláírt szerződés (EK. Szerződés) 234. Cikkében, a nem utolsó jogi fórumként eljáró nemzeti bíróság részére biztosított mérlegelési

jogával élve, az előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatását szükségtelennek tartotta. Álláspontja az volt, hogy a felperes által értelmezni kért, a Tanács első irányelvének 3. cikke (4) és (5) bekezdésének tartalma egyértelmű. Utalt arra is, hogy az említett irányelv 3. cikkének (5) bekezdése a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (a továbbiakban Ctv.) 10.§ (1) bekezdésébe beépítésre került. Az ítélőtábla ezen túlmenően úgy ítélte, hogy a jogvita eldöntése szempontjából sincs jelentősége a felperes által megjelölt kérdés megválaszolásának.

A felperes a végzéssel szembeni fellebbezésében kérte annak megváltoztatását, és a Fővárosi Ítélőtábla utasítását az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezésére, a peres eljárás felfüggesztése mellett.

A LB a fellebbezést megalapozatlanak találta, s az indokok között megjelenik a (BH 2006/1/18.-ből ismert) érv, miszerint EK Szerződés 234. Cikkéből következik az is, hogy az előzetes döntéshozatali eljárásnak nem tárgya a nemzeti jog értelmezése, hatálya, alkalmazhatósága, vagy a nemzeti jog összeegyeztethetősége a közösségi joggal.

A BH 2006/1/18. (Elvi 2005/2/1320.)-re történő hivatkozással változtatta meg a Fővárosi Ítélőtábla a 14. Gpkf. 43.604/2007/2. sz. végzésével a Fővárosi Bíróság előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzését. A konkrét ügyben – ahol a Fővárosi Főügyészség, mint felperes indított pert a CIB Credit Zrt., mint alperes ellen, az alperes által alkalmazott általános szerződési feltételek érvénytelenségének megállapítása iránt – az alperes az elsőfokú eljárás során az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezése iránt kérelmet terjesztett elő arra hivatkozással, hogy a 93/13/EGK irányelv implementálása során a jogalkotó túlterjeszkedett a 7. cikk (2) bekezdésben meghatározott jogosulti körön akkor, amikor az ügyészségnek felhatalmazást adott a tisztességtelen szerződési feltételekkel kapcsolatos eljárás megindítására.

A Fővárosi Ítélőtábla – a Fővárosi Bíróság határozatát megváltoztató végzésében – rámutatott arra, hogy az egységes bírói gyakorlat szerint nincs helye előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének, ha a fél nem a közösségi jog értelmezését, hanem annak megállapítását kéri, hogy az irányadó magyar jog nem felel meg a közösségi jog által védett alapelveknek (EBH 2005/1320); érdemben a felperes jogi okfejtése e körben helytálló.

Összefoglalva az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzés elleni fellebbezéssel kapcsolatos magyar bírósági joggyakorlat eddigi tapasztalatait, szükségesnek mutatkozik a joggyakorlatot alapjaiban meghatározó BH 2006/1/18. (Elvi 2005/2/1320.) számon közzétett végzés indokainak „finomhangolása”: még ha a konkrét ügyben alappal nem adott helyt a LB

az előzetes döntéshozatali eljárás iráni kérelemnek, az az indok, miszerint ennek az eljárásnak nincs helye, ha a fél nem a közösségi jog értelmezését, hanem annak megállapítását kéri, hogy az irányadó magyar jog nem felel meg konkrét közösségi jogi normának, nem egyeztethető össze az EuB-nak az EKSz. 234. cikkre vonatkozó joggyakorlatával, ily módon nem megfelelő. Szintén finomítani szükséges a BH 2006. 216. sz. végzés indokolásának azon megállapításán, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás feltételei nem állnak fenn, ha a közösségi jog értelmezésére vonatkozó kérdés lényegében megegyezik egy hasonló esetben előzetes döntéshozatal tárgyát képező és az Európai Bíróság által már megválaszolt kérdéssel. Az eseti döntésben meghivatkozott 238/81. sz. CILFIT-ügyben hozott EuB ítélet ugyanis csak és kizárólag az EKSz. 234. cikk (3) bekezdése szerinti előterjesztési kötelezettség alóli kivétel egyik eseteként fogalmazta meg ezt a kitétel, mai ugyanakkor nem vonatkoztatható a (2) bekezdés hatálya alá eső azon nemzeti bíróságokra, akiknek az előterjesztés csak jogosultság, de nem kötelezettség. Az előzetes döntéshozatali eljárás során hozott EuB határozatok a közösségi jogszabályok értelmezésének tára. Sok mindenre kiterjedő, számos alapelvet magában foglaló, de közel sem teljes, végleges és megmásíthatatlan gyűjtemény. Az EuB fenntartotta magának a jogot, hogy saját döntéseitől eltérjen. Ennek következménye, hogy a tagállami bíróságok előterjesztési lehetősége korlátlan: bármennyi hasonló ítélet is született az adott értelmezési kérdésben, bármikor fordulhatnak a luxemburgi testülethez, egy ügyben többször is, akár a kapott értelmezés további értelmezését is kérhetik.

A magyar bírósági joggyakorlatnak tehát nem szabad odáig fejlődnie, hogy szigorúbb szűrőt alkalmazzon az EuB-nál, és a bíróságoknak az EKSz. 234. cikk (2) bekezdésén, tehát elsősleges közösségi jogforráson alapuló alapvető jogosultságát, hogy az EuB-hoz fordulhassanak jogértelmezésért, ellehetlenítse.

A 2003. évi XXX. törvény kétségtelenül legtöbb vitát kiváltó része az, hogy – ismereteim szerint – a tagállamok közül egyedülként a magyar polgári eljárásban lehetővé teszi, hogy a II. fokú eljárásokban a peres felek előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezhessenek a nemzeti bírónál, és amennyiben a nemzeti bíró ezt elutasítja, úgy ezen elutasító végzéssel szemben is van helye közvetlenül fellebbezésnek. E rendelkezéshez fűzött miniszteri indokolásban az szerepel, hogy ezt azért tartja szükségesnek a törvényalkotó, mert a II. fokú bíróságokat kell azon nemzeti fórumnak tekinteni, amelyek határozataival szemben az EK szerződés 234. cikk (3) bekezdése szerint nincs helye további jogorvoslatnak, tehát őket terheli az előterjesztési kötelezettség. Annak érdekében, hogy a felek ezt a kötelezettséget ki tudják kényszeríteni a bíróságtól, van szükség erre a

jogszabályi módosításra. Álláspontom szerint ezen törvénymódosítás téves kiinduló ponton alapul, mivel a II. fokon eljáró magyar bíróságok határozatával szemben a magyar eljárásjogi törvény értelmében, ha korlátozott mértékben is, de van helye további jogorvoslatnak (felülvizsgálatnak) tehát nem a II. fokú bíróságot terheli előterjesztési kötelezettség.

E jogszabályi módosítás nyitva hagyta azt a kérdést, hogyha a II. fokú eljárásban az egyik fél kezdeményezi az előzetes döntéshozatali eljárást, amit a II. fokú bíróság végzéssel elutasít, majd ezt a végzést ez a fél megfellebbezi, ebben az esetben a II. fokú bíróságnak meg kell-e várnia, hogy erről a fellebbezésről a fellebbviteli bíróság döntsön, és csak ezután hozhat az ügy érdemében ítéletet, vagy lehetséges, hogy a bíróság nem várja be a fellebbviteli bíróságnak a végzéssel kapcsolatos határozatát, és azelőtt meghozza az ügy érdemében az ítéletét. A Legfelsőbb Bíróság az EBH 2005. 1320. sz. közzétett végzésében kimondta, hogy minden esetben be kell várni az elutasító végzés elleni fellebbezésre adott fellebbviteli határozatot, és addig az ügy érdemében határozni nem lehet. Álláspontom szerint a Legfelsőbb Bíróságnak ez az eseti döntése a polgári eljárásjogi szabályoknak teljesen megfelel. Ez a törvényi módosítás ugyanakkor azt eredményezi, hogy az a peres fél, aki az eljárás elhúzódásában érdekelt a II. fokú eljárás során nyugodtan kezdeményezhet egy előzetes döntéshozatali eljárást, ezt meg sem kell indokolnia, le sem kell írnia, elég ha ott a tárgyaláson egy mondatral bejelenti. Az eljáró bíróságnak szükségszerűen hoznia kell egy végzést e körben, és még a legnyilvánvalóbban alaptalan előterjesztéseket elutasító végzéseket is meg lehet fellebbezni. S mivel ezen fellebbezés elbírálásáig az ügy érdemében ítéletet hozni nem lehet ez a törvénymódosítás kiválóan alkalmas a peres eljárás elhúzására. Még az sincs kizárva, hogy ugyanaz a fél ugyanabban a perben, ugyanabban a II. fokú eljárásban egymást követően akár többször is indítványozhassa előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, beláthatatlanná téve ezzel az ügy tényleges, és érdemi befejezését.

III. Előterjesztési kötelezettség

A magyar törvényalkotó a már többször hivatkozott 2003. évi XXX. törvényhez fűzött miniszteri indokolásában amellelt érvelt, hogy jogszabály alkotás útján nem lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy melyik magyar bíróságot terheli az EK szerződés 234. cikk (3) bekezdése szerinti előterjesztési kötelezettség. E körben mégis hivatkozott arra, hogy – mint azt már említettük – célszerű a II. fokon eljáró bíróságokat ennek tekinteni. A magyar jogirodalomban is ez a leginkább elfogadott, többségi álláspont. Mindez arra vezethető vissza, hogy a magyar eljárásjogi szabályok alapján a II. fokon eljáró bíróságok határozatával szemben további úgynevezett ren-

des jogorvoslatnak nincs helye, azaz azok a kihirdetésükkel jogerőre emelkednek, és végrehajthatóvá válnak. Ezt a II. fokon meghozott jogerős ítéletet már csak úgynevezett rendkívüli perorvoslattal lehet megtámadni, felülvizsgálati eljárást kezdeményezve a Legfelsőbb Bíróság előtt. A Legfelsőbb Bíróság ezen rendkívüli perorvoslat keretei között a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezheti, de meg is változtathatja.

A magyar jogi dogmatikában, és irodalomban nagyon erősen beleivódott az az elhatárolás, hogy a még nem jogerős határozatokkal szembeni jogorvoslatokat úgynevezett rendes jogorvoslatoknak, a már jogerős határozatokkal szembeni jogorvoslatokat pedig úgynevezett rendkívüli jogorvoslatoknak nevezzük. Ezen megkülönböztetés alapján a polgári peres eljárás a II. fokú jogerős határozattal tulajdonképpen véget ér, mivel annak már a végrehajtását is lehet kérni.

Álláspontom szerint azonban nem véletlen, hogy az EK-Szerződés 234. cikk (3) bekezdése nem említ rendes, vagy rendkívüli jogorvoslatokat, hanem csak és kizárólag jogorvoslatokról beszél általában. Ennek oka nyilvánvalóan az, hogy az egyes tagállamok nemzeti eljárás jogi szabályai nem feltétlenül értik ugyanazokat a jogorvoslatokat rendes, illetve rendkívüli jogorvoslatok alatt. A német polgári perrendtartásban található felülvizsgálati eljárás szabályai szinte mindenben megegyeznek a magyar felülvizsgálat szabályaival, a német dogmatika alapján azonban mégis úgynevezett rendes perorvoslatnak tekintik.

Mindezek alapján tehát – álláspontom szerint – annak a kérdésnek az eldöntésekor, hogy konkrétan ki minősül az EK-Szerződés 234. cikk (3) bekezdése szerinti bíróságnak nincs jelentősége annak, hogy a bíróság határozatával szemben csak rendes, vagy csak rendkívüli jogorvoslatnak van helye, a lényeg az, hogy ne legyen semmilyen jogorvoslatnak helye. Ezt az álláspontot erősíti meg az EU bíróságnak a C-99/00. számú Lyckeskog ügyben hozott ítélete is, melyben egy svéd II. fokú bíróság kérdezte meg azt, hogy ő abban az esetben, ha határozatával szemben már csak nagyon szűk körben van további jogorvoslatnak lehetősége, az EK-Szerződés 234 cikk (3) bekezdésének hatálya alá esik-e. Az EuB nagyon röviden annyit válaszolt, hogy nem, tekintettel arra, hogy – mint maga az előterjesztő bíróság is írta – határozatával szemben van helye további jogorvoslatnak. Ebből a szempontból tehát nem irányadó az sem, hogy jogerős, vagy nem jogerős határozatot hoz a nemzeti bíróság, illetve hogy azt a jogorvoslatot a nemzeti jog alapján hogy hívják, illetve dogmatikailag milyen jogorvoslatnak minősül.

Ebben a kérdésben a magyar bírói joggyakorlat még nem foglalt egyértelműen állást, illetve – nem szerencsés módon több egymástól eltérő álláspont is megfigyelhető. Mind a II. fokú bíróságok, mind a Legfelsőbb

Bíróság természetesnek veszi, hogy őket terheli az előterjesztési kötelezettség, mely két vélemény egymást nyilvánvalóan kizárja, hiszen az EKSz. 234 cikk (3) bekezdésének megfogalmazásából az minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy egy ügyben csak egy bíróságot terhel előterjesztési kötelezettség, az adott ügyben eljáró többi bíróság számára az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése jogosultság.

A Fővárosi Ítéltábla egyes tanácsai amellet érveltek, hogy az EKSz. 234. cikk (3) bekezdésének hatálya rájuk terjed ki. A *3.Kpkf.50.390/2006/4. sz. végzésével* a Fővárosi Ítéltábla az iparüzési adóügybe hozott közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indult perben a Baranya Megyei Bíróságnak a felperes előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező indítványát elutasító végzését helybenhagyta. Az elsőfokú bíróság azzal az indokolással utasította el a felperes kérelmét, hogy az EKSz. 234. cikkében megjelölt „utolsó bíróság” az érintett közigazgatási peres eljárásban a Legfelsőbb Bíróság, ezért nem kötelessége az Európai Bírósághoz fordulni. Hivatkozott az Európai Bíróságnak (a továbbiakban: Bíróság) a Kenny Roland Lyckeskog elleni büntető eljárásban hozott C-99/0 számú ítéletére. Döntésének további indoka az volt, hogy a kereseti kérelem elbírálásához szükségtelen az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése a felperes által hivatkozott közösségi jogi aktusok tekintetében.

A Fővárosi Ítéltábla azonban más végkövetkeztetésre jutott. Az EKSz. 234. cikk (3) bekezdésnek szövegét felidézve amellet érvelt, hogy a „jogorvoslati lehetőség” kizártságának vizsgálatánál nem lehet eltekinteni attól, hogy a tagállamok bírósági rendszerének felépítése különböző. A magyar jogorvoslati rendszerben a közigazgatási pénzügyi perek esetében, a Pp. 340.§-ának (1) bekezdése kizárja az ítélet elleni fellebbezés lehetőségét, de megengedett a Legfelsőbb Bíróság előtt a Pp. 270.§-ának megfelelő felülvizsgálati eljárás, a Pp. 260.§-a szerinti perújítás és az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 48.§-a szerinti alkotmányjogi panasz. Amennyiben tehát a magyar jogrendbe az EK Szerződés 234. cikke szerinti jogorvoslati rendszerbe tartozónak tekintjük mind a rendes, mind a rendkívüli perorvoslatokat, úgy a nem fellebbezhető ítélettel záruló közigazgatási perekben gyakorlatilag egyetlen bíróság előtt sem fog beállni a bíróság előzetes döntéshozatali kötelezettsége, mert valamennyi fórum eljárását követően bekövetkezhet valamilyen rendkívüli perorvoslat, tipikusan a perújítás. A közösségi joggal összhangban álló nemzeti ítéltkezés így csak akként érhető el, ha a Szerződés 234. cikk harmadik fordulata szerinti magyar nemzeti bíróság a rendes jogorvoslati rendhez kötődik, azaz a végső bírói szerv a közigazgatási pénzügyi perek esetében a Pp. 23.§-a (1) bekezdése i/ pontjának megfelelően a megyei, illetőleg a Pp. 10.§-a (4) bekezdése szerint a Fővárosi Bíróság. A magyar jogrendszer

ilyeténkénti belső logikáját támasztja alá a Pp., a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet és a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról szóló 2003. évi XXX. törvény általános indokolásának 3.2. pontja is, amely a fellebbezési lehetőség meglétéhez, vagy hiányához köti a bíróság előzetes döntéshozatali előterjesztési kötelezettséget. Mindebből – a Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint – következik, hogy tévesen helyezkedett az elsőfokú bíróság arra az álláspontra, hogy mint végső fokon eljáró, tehát jogerős ítéletet hozó bíróságnak nem kötelezettsége az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése.

Hasonló érveléssel találkozunk a Fővárosi Ítéltábla részéről a LB Pf. IV. 24.516/2006/3. sz. végzésének (közvetéve: BH 2006/7/215.) indokolásában. A konkrét ügyben a Fővárosi Ítéltábla végzésével az alperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmét elutasította. A végzés indokolása szerint az Európai Unióhoz való csatlakozásunkat követően merült fel annak kérdése, hogy a Fővárosi Ítéltáblának kötelese-e az alkalmazandó közösségi jog értelmezése végett előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni. Ennek keretében a Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy a TRIPS Egyezmény olyan nemzetközi szerződés, amely egyben közösségi jognak is minősül, és amelynek értelmezésére az Európai Bíróság hatásköre kiterjed. Ezért nem kizárt az Európai Bírósághoz fordulás lehetősége. Arra is rámutatott a Fővárosi Ítéltábla, hogy az adott ügyben olyan végső fokon eljáró bíróságnak minősül, amely az EK-Szerződés 234. cikk (3) bekezdése szerint köteles előterjesztést tenni az Európai Bírósághoz.

A LB-nak ugyanakkor jelenleg még nincs olyan eseti döntése, ahol a Fővárosi Ítéltáblához hasonló nyíltsággal foglalt volna állást az előterjesztési kötelezettség kérdésében. Az kiderül ugyan a Pf. X. 24.705/2005/2. sz. végzéséből, hogy az EuB-nak a Lyckeskov ügyben hozott ítéletét ismeri, de sajátos módon e határozatában a LB a Pp. 155/A. §-ban biztosított, az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzés elleni fellebbezés szabályának a közösségi joggal konform értelmezését vezette le. A jövőre nézve – figyelemmel az ebben a kérdésben megjelent eltérő ítéltáblai végzésekre, valamint a kérdés rendkívül fontos gyakorlati jelentőségére – elengedhetetlenül fontos, hogy a LB minél előbb egyértelműen állást foglaljon a kérdésben.

IV. Összegzés

Összegezve az eddigieket elmondhatjuk, hogy mind a magyar törvényalkotó, mind a magyar bíróságok jelentőségéhez képest kezelték, illetve értelmezték az előzetes döntéshozatali eljárás nemzeti szabályait. A tanulmányomban felvetett problémák azt jelzik, hogy a bírósági gyakorlat-

nak mindenképp, s szerencsés esetben a törvényalkotónak is lépni kell, hiszen maradtak még feladatai a jövőre nézve az előzetes döntéshozatali eljáráshoz kapcsolódó legfontosabb nemzeti hatáskörbe tartozó kérdések megválaszolása körében.